

ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC KHOA HỌC

NGUYỄN THỊ VÂN

**NGHIÊN CỨU PHÂN TÍCH CẤU TRÚC CỦA
ERLOTINIB VÀ CÁC HỢP CHẤT TRUNG GIAN
BẰNG CÁC PHƯƠNG PHÁP HÓA LÝ HIỆN ĐẠI**

LUẬN VĂN THẠC SĨ HÓA HỌC

THÁI NGUYÊN - 2017

ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC KHOA HỌC

NGUYỄN THỊ VÂN

**NGHIÊN CỨU PHÂN TÍCH CẤU TRÚC CỦA
ERLOTINIB VÀ CÁC HỢP CHẤT TRUNG GIAN
BẰNG CÁC PHƯƠNG PHÁP HÓA LÝ HIỆN ĐẠI**

Chuyên ngành: Hóa phân tích

Mã số: 60.44.01.18

LUẬN VĂN THẠC SĨ HÓA HỌC

Người hướng dẫn khoa học: TS. LÊ NHẬT THÙY GIANG

THÁI NGUYÊN - 2017

LỜI CẢM ƠN

Trước hết tôi xin chân thành cảm ơn các thầy cô giáo Khoa Hóa học, trường Đại học Khoa học Thái Nguyên đã nhiệt tình giảng dạy và truyền đạt những kiến thức quý báu, bổ ích trong suốt khóa học vừa qua. Đó là những kiến thức vô cùng quan trọng giúp tôi có cơ sở vững vàng trong suốt quá trình nghiên cứu cũng như hoàn thành khoá luận tốt nghiệp này.

Với lòng biết ơn sâu sắc, tôi xin chân thành cảm ơn người hướng dẫn khoa học - TS. Lê Nhật Thùy Giang - cô đã tận tình hướng dẫn, tạo điều kiện cho tôi hoàn thành luận văn này.

Tôi cũng xin gửi lời cảm ơn đến tập thể nhân viên, cán bộ phòng Hóa Dược - Viện Hóa học - Viện Hàn lâm Khoa học & Công nghệ Việt Nam đã luôn tạo điều kiện, hướng dẫn và giúp đỡ tôi trong suốt quá trình tôi làm thực nghiệm.

Cuối cùng, tôi xin cảm ơn đến những người thân yêu trong gia đình luôn động viên, ủng hộ trong suốt quá trình thực hiện khoá luận tốt nghiệp này.

Tác giả luận văn

Nguyễn Thị Vân

MỤC LỤC

LỜI CẢM ƠN	1
MỤC LỤC	b
DANH MỤC NHỮNG TỪ VIẾT TẮT	e
DANH MỤC HÌNH	f
DANH MỤC SƠ ĐỒ	g
MỞ ĐẦU	1
Chương 1. TỔNG QUAN	3
1.1. Tổng quan về các phương pháp xác định cấu trúc	3
1.1.1. Phương pháp phổ hồng ngoại (IR)	3
1.1.2. Phương pháp phổ cộng hưởng từ hạt nhân (NMR)	4
1.1.3. Phương pháp phổ khối lượng (MS)	6
1.3.4. X-ray tinh thể	7
1.2. Tổng quan về erlotinib	10
1.2.1. Hoạt tính chống ung thư của erlotinib	11
1.2.2. Các phương pháp tổng hợp erlotinib	12
Chương 2. THỰC NGHIỆM	17
2.1. Hóa chất và phương pháp	17
2.1.1. Phương pháp nghiên cứu	17
2.1.2. Hóa chất và dung môi	17
2.1.3. Định tính phản ứng và kiểm tra độ tinh khiết của các hợp chất bằng sắc kí lớp mỏng	17
2.1.4. Xác nhận cấu trúc	17
2.2. Tổng hợp và phân tích cấu trúc của 3,4-bis(2-metoxo ethoxy) benzoic axit 15	18
2.2.1. Quy trình tổng hợp	18
2.2.2. Phân tích cấu trúc của 15 bằng phổ IR	19
2.2.3. Phân tích cấu trúc của 15 bằng NMR	19

2.3. Tổng hợp và phân tích cấu trúc hợp chất 3,4-bis (2-methoxyethoxy) benzonitrile 16.....	20
2.3.1. Quy trình tổng hợp.....	20
2.3.2. Phân tích cấu trúc của 16 bằng phổ IR	20
2.3.3. Phân tích cấu trúc của 16 bằng NMR	21
2.4. Tổng hợp và phân tích cấu trúc hợp chất 4,5-bis(2-methoxyethoxy)-2-nitrobenzo-nitrile 10	21
2.4.1. Quy trình tổng hợp.....	21
2.4.2. Phân tích cấu trúc của 10 bằng phổ IR	22
2.4.3. Phân tích cấu trúc của 10 bằng NMR	22
2.5. Tổng hợp và phân tích cấu trúc hợp chất 2-amino-4,5-bis(2-methoxyethoxy)-benzo-nitril 11	22
2.5.1. Quy trình tổng hợp.....	22
2.5.2. Phân tích cấu trúc của 11 bằng phổ IR	23
2.5.3. Phân tích cấu trúc của 11 bằng NMR	23
2.6. Tổng hợp và phân tích cấu trúc hợp chất erlotinib 13	24
2.6.1. Quy trình tổng hợp.....	24
2.6.2. Phân tích cấu trúc của 13 bằng phổ IR	24
2.6.3. Phân tích cấu trúc của 13 bằng NMR	25
2.7. Tổng hợp và phân tích cấu trúc hợp chất erlotinib hydroclorua 1	25
2.7.1. Quy trình tổng hợp.....	25
2.7.2. Phân tích cấu trúc của 1 bằng phổ IR	26
2.7.3. Phân tích cấu trúc của 1 bằng NMR	26
Chương 3. KẾT QUẢ THẢO LUẬN	27
3.1. Mục tiêu của đề tài	27
3.2. Tổng hợp và phân tích cấu trúc của 3,4-bis(2-methoxyethoxy)benzoic axit 15.....	28
3.2.1. Tổng hợp hợp chất 15	28

3.2.2. Phân tích cấu trúc hợp chất 15 bằng phổ IR	28
3.3.3. Phân tích cấu trúc của hợp chất 15 bằng phổ NMR	29
3.3. Tổng hợp và phân tích cấu trúc hợp chất 3,4-bis (2-methoxyethoxy) benzonitrile 16.....	30
3.3.1 Tổng hợp hợp chất 16	30
3.3.2. Phân tích cấu trúc của chất 16 bằng IR.....	31
3.3.3. Phân tích cấu trúc của chất 16 bằng phổ NMR.....	32
3.4. Tổng hợp và phân tích cấu trúc hợp chất 4,5-bis (2-methoxyethoxy) -2-nitrobenzonitrile 10	33
3.4.1. Tổng hợp hợp chất 10	33
3.4.2. Phân tích cấu trúc của chất 10 bằng IR.....	33
3.4.3. Phân tích cấu trúc của chất 10 bằng phổ NMR.....	33
3.5. Tổng hợp và phân tích cấu trúc hợp chất 2-amino-4,5-bis (2-methoxyethoxy) -benzo-nitril 11	35
3.5.1 Tổng hợp hợp chất 11	35
3.5.2. Phân tích cấu trúc của chất 11 bằng IR.....	35
3.5.3. Phân tích cấu trúc của chất 11 bằng phổ NMR.....	36
3.6. Tổng hợp và phân tích cấu trúc hợp chất erlotinib 13	37
3.6.1. Tổng hợp hợp chất erlotinib 13.....	37
3.6.2. Phân tích cấu trúc của hợp chất 13 bằng phổ NMR	37
3.6.3. Phân tích cấu trúc của hợp chất 13 bằng phổ HRMS	40
3.7. Tổng hợp và phân tích cấu trúc hợp chất erlotinib hydroclorua 1	40
3.7.1 Tổng hợp hợp chất erotinib hydroclorua 1	40
3.7.2. Phân tích cấu trúc của hợp chất 1 bằng phổ NMR	41
KẾT LUẬN	44
TÀI LIỆU THAM KHẢO	45

DANH MỤC NHỮNG TỪ VIẾT TẮT

UTPKPTBN	Ung thư phổi không phải tế bào nhỏ
CHTHN	Cộng hưởng từ hạt nhân
IR	Phương pháp phổ hồng ngoại
NMR	Phương pháp phổ cộng hưởng từ hạt nhân
MS	Phương pháp phổ khối lượng

DANH MỤC HÌNH

Hình 1.1.	Phổ hồng ngoại của benzyl ancol	3
Hình 1.2.	Phổ cộng hưởng từ hạt nhân của benzyl axetat	5
Hình 1.3.	Phổ khối lượng của benzamit ($C_6H_5CONH_2$)	7
Hình 1.4.	Cặp tín hiệu Fiedel	8
Hình 1.5.	Sơ đồ tóm tắt quá trình phân tích cấu trúc bằng phương pháp X-Ray	9
Hình 1.6.	Cấu trúc của erlotinib hydroclorid	10
Hình 3.1.	Phổ IR của hợp chất 15	29
Hình 3.2.	Phổ IR của hợp chất 16	31
Hình 3.3.	Phổ ^1H NMR của hợp chất 10	34
Hình 3.4.	Phổ giãn ^1H NMR của hợp chất 10	34
Hình 3.5.	Phổ IR của hợp chất 11	35
Hình 3.6.	Phổ ^1H NMR của hợp chất erlotinib 13	38
Hình 3.7.	Phổ giãn ^1H NMR của hợp chất 13	38
Hình 3.8.	Phổ giãn ^1H NMR của hợp chất 13	39
Hình 3.9.	Phổ HRMS của hợp chất erlotinib 13	40
Hình 3.10.	Phổ ^1H NMR của hợp chất 1	41
Hình 3.11.	Phổ giãn ^1H NMR của hợp chất 1	41
Hình 3.12.	Phổ giãn ^1H NMR của hợp chất 1	42
Hình 3.13.	Phổ giãn ^{13}C NMR của hợp chất 1	43

DANH MỤC SƠ ĐỒ

Sơ đồ 1.1.	Tổng hợp erlotinib từ methyl-3,4-dihydroxybenzoat	13
Sơ đồ 1.2.	Tổng hợp erlotinib hydrochlorid từ hợp chất 6	14
Sơ đồ 1.3.	Tổng hợp erlotinib hydrochlorid từ hợp chất 10	14
Sơ đồ 1.4.	Tổng hợp erlotinib từ hợp chất 3,4-dihydroxybenzoic acid	15
Sơ đồ 3.1.	Quy trình tổng hợp erlotinib hydroclorit 1	27
Sơ đồ 3.2.	Tổng hợp hợp chất 15	28
Sơ đồ 3.3.	Tổng hợp hợp chất 3,4-bis(2-methoxyethoxy)benzonitrile 16... ..	30
Sơ đồ 3.4.	Tổng hợp hợp chất 10	33
Sơ đồ 3.5.	Tổng hợp hợp chất 11	35
Sơ đồ 3.6 .	Tổng hợp erlotinib 13	37
Sơ đồ 3.7.	Tổng hợp erlotinib hydroclorua 1	40

MỞ ĐẦU

Theo số liệu thống kê của Globocan, trên biểu đồ các bệnh ung thư toàn cầu năm 2008, ung thư phổi chiếm 13% tổng số ca bệnh mới và 18,2% số ca tử vong. Bệnh ung thư phổi là một trong những bệnh rất nguy hiểm hiện nay trên thế giới, trong đó, ung thư phổi không phải tế bào nhỏ (UTPKPTBN) rất phổ biến và được xem là một căn bệnh nguy hiểm. Căn bệnh này đang gia tăng đáng kể ở các nước thu nhập thấp và trung bình. Tại Việt Nam, ung thư phổi đứng hàng thứ 2 về số ca bệnh và số lượng bệnh nhân tử vong trong tổng số các loại ung thư hàng năm ở cả hai giới nam và nữ. Ung thư phổi được chia làm hai loại: ung thư phổi tế bào nhỏ và UTPKPTBN. Mỗi loại phát triển theo những cách khác nhau và hướng điều trị cũng khác nhau. Trong đó, UTPKPTBN chiếm khoảng 80% tổng số ca bệnh ung thư phổi. Việc điều trị UTPKPTBN thường được biết đến với phương pháp hóa trị hoặc xạ trị. Tuy nhiên, các liệu pháp này có một số hạn chế như khả năng kéo dài thời gian sống của bệnh nhân thường ngắn, thông thường dưới 1 năm đi kèm với chất lượng sống bị ảnh hưởng nặng nề. Người bệnh phải gánh chịu nhiều tác dụng phụ của thuốc, đặc biệt là các tác dụng phụ trên tủy xương, gây ra tình trạng thiếu máu, chảy máu và giảm sức đề kháng của cơ thể dẫn đến các khả năng nhiễm khuẩn huyết làm cho bệnh nhân sớm tử vong. Với các UTPKPTBN có đột biến hoạt hóa EGFR sẽ làm cho bệnh với mức độ ác tính mạnh hơn và thời gian sống của bệnh nhân ngắn hơn, khả năng đáp ứng với hóa trị liệu thông thường kém hơn.

Erlotinib (Tarceva) là thuốc được sản xuất bởi hãng dược phẩm Hoffmann - La Roche sử dụng có hiệu quả cao để điều trị bệnh ung thư phổi không phải tế bào nhỏ (UTPKPTBN) có đột biến hoạt hóa EGFR. Đây là phương pháp đột phá trong điều trị UTPKPTBN tạo ra cơ hội kéo dài thời gian sống với chất lượng sống cao hơn.

Ở Việt Nam, thuốc Tarceva chứa erlotinib hydrochlorid chưa được sử dụng rộng rãi, trước hết vì chi phí điều trị bằng Tarceva rất đắt tiền, 2.000 USD/chu kỳ điều trị (một chu kỳ = 1 tháng), giá bán trên thị trường Việt Nam khoảng 42 triệu đồng/lọ /30 viên loại 150mg.